

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ИЗДАВА ОТ 1900 ГОДИНА

СЕДМІЧНО ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА ЗА РЕАЛНОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

ГОДИНА ХСVII, БРОЙ 44-46

СОФИЯ, 28 ОКТОМВРИ - 17 НОЕМВРИ 1966 г.

ЦЕНА 10,00 лв.

1 НОЕМВРИ — ПРАЗНИК НА НАРОДНИТЕ БУДИТЕЛИ

Всеки народ има своя история, свой език, своя култура, свои традиции и свои светлини. Историята е учителица, амазк — същени, културата — духовна, традициите — постоянни, а светлите вечни.

Никой българолюбив не пренебрегва историята си, не забравя амазк си, не погавна културата си, не изменя на традициите си, не споделя светлите си.

Строителите на България са положили здрави основи и са дали огнен тласък за благоденствие, а просветителите са проповядвали православната вяра за небесно раждане.

И за да помни българският народ винаги своето минало и да черпи от него сила и мъдрост, през 1909 г. в Пловдив за пръв път се отбелязва празникът на Народните будители. Празник, който духовно укрепва и изяснява. Празник, който национално просветлява и възражда. Празник, който посочва Православната църква като негласовещ светилник. Празник, в който прославяме делата и подвизите на народните будители, тези, които осветяваха пътя към напредване и спасение.

Да отворим страниците на българската история. Винаги ще да четем. Старателно да разсъждаем. Безпристрастно да говорим и ще си уверим, че българският народ е преминал през тежко поринало, но е запазил истината за своето минало. Изнемогвал е от чужди рани, но не е преклонил главата пред победители. Носил е неопоситимо бреме, но не се е огънал, а достойно е вършил напред.

И удивително е, че въпреки всички изпитания никога не е мисло да угаси искра поборова. Къде се крие силата на тази искра?

Къде огън гори от нея? Как се запазва и поддържа?

Да погледнем в материалния свят и да се заслушаем в думите на свети Илиян Благовест, който казва: "Светият по пророка си отвори очи, винаги върши нависоко, и макар ти да употребяваш безчислените начини на принуждение и насилие, ти не ще можеш да го удариш от този му стремеж да върши нагоре".

Да се насочим в духовната сфера. Неизследим е изобилно на протичащата огън. Искрите му блестят и се стремят нагоре — към албоба и независимост. Така огън запалил българският дух.

Вне минало и нависоко говорим с възхищение, благоговение и поклонение за неспомняемите на български дух.

И в нашето недено и в нашето съвремение все тъй очарова българският дух, все тъй осиява и вдъхва.

Българският дух е богат, затова не осорудва. Българският дух е силен, затова победява. Българският дух е светъл, затова огрива. Българският дух е здрав, затова оделява. Българският дух е благословен, затова устоява.

Българската вяра и духовността на народните будители поддържаха църковното и националното съзнание. Българските светци си запазили светлината, истински учители, достойни просветители.

Народите пак будители са реалностите проповедници, непоклитими борборници, делни учители. Те биха безпристрастно и задружно. Тяхното богатство бе българин да остане верен на свои порои и свети — св. цар Борис, на сплавни българските просветители свети Кирил и Методи, на свои вечни учители.

Народите будители ни дариха пример, оставиха завет, посочи ни пътя.

Пазим ли ние това околю достояние, за което те се бориха и страдаха? Благословен ли пред тебже неуморни подвизи и тежки страдания? Говорим ли, когато пренебрегваме светци завети. Ослабна е, колкото забравяме важни дати от родната ни история. Неуморно е, колкото подценяваме велики българско и родно на лична си изгода.

Вярно е, че съвременните правни силата. Но кой сила? В света има две сили — добрия и злата. Съвременният е доброт правни истинство, помагала и възвисяваща народните будители. Те теждо вървяха, че тази сила е благословенна и осветена от Бога. И тази сила ни споделя пътя на единство, единство и единородието.

Стремим към единството, дълбочинно към единството и единство към единство ще бъде най-красивият венец на народните будители.

Ние, днешните българци, ако имаме огън, то да имаме искрата на народните будители. Ако имаме светлост, то да имаме верността им. Ако имаме подвизите, то с търпение да изменим неспособна на изпитания. Ако не греем и светим, то да не гасим любовта на изпитания.

Наша паметта на народите будители бъде жива в съзнанието и в претрещното поколение. Амин!

Слависки журналист ИВАНКИЙ

Началници на невенните войнства, ние, недостоините, винаги ви моам да ни оградите с млантите си под покрана на вашата невенствена сабка, като запазвате нас, които усъдно се моам и викаме: извисте ни от бедни, като чинначалници на вашите сини.

ДА СИ ПРИПОМНИМ И ЗА ТЯХ!

И тази година нашата общество отбелязва пълнолетие в забвение до преди известно време. Ден на народните будители. Отново се припомни делото на възрожденците, посели семента на наждаката в мрачното робско осорудие и тежите личности биха почетени.

Но дали само към многоструичните ни възрожденци трябва да стоим дълбок признателен поглед на този ден? Спомняме ли си например за работниците на Христовата вяра, които носеха кръста на своето служение през годините на официално разрешени възурар и безсвистичак атеизъм? Не забравяме ли да отдадем заслужен почет на тези хора, които не се примирява с тогавашното, най-страшно робство — духовното, но прекреха целия си живот, трудейки се, за да доведат ближните си до познание на истината и по този начин да им дарят свобода — вече неотнимамата и неизвучимата? Тези неимена се спомняват твърде рядко, делото им почти не се заига и в резултат се създава впечатление, че през всичките

тези десетилетия Църквата ни секаш и била застнала в полумрак на безизгодност: безразвитие на своята мисъл и без никакво противодействие на развиващите и откъсваха псевдонаучни идеологически напакки.

Но истината е съвсем друга. Макар ограничавана и затруднявана, а българската църква имала хора, които смело изпълняваха призиването си в работниците Христовата вяра.

И действително им даде плодове. Точно по времето на безочливото безбожие са съставени и отпечатани служби на най-тачнените светии, прославяни на българската земя. Пак в онези дни са били произнесени и публикувани и апологии на оубудната, осмислана и невяножидана православна вяра. Въпреки притесненията, предпазване, но проповедаха и продължаваха и нейните думи са поплаждали в жадуващите и човешкия души. Вярно, търпелив на отпечатанията тогава трудовете не е бил висок и малцина са имали достъп до тях; преста-

ЗА „НОВОТО“ СТАРО УЧЕЛЕНИЕ ПО ЕКСТРАСЕСИИ, ГАДАТЕЛИ И ЛЕЧИТЕЛИ

НА СТР. 3

ТЕСНИЯТ ПЪТ НА ПОСЛУШАНИЕТО

НА СТР. 4

МИСЛИ ОТ СВ. ЕФРЕМ СИРИЕЦ ЗА КРАТКОТРАЙНОСТТА НА ЗЕМНИЯ ЖИВОТ

НА СТР. 5

КАК ДА ИЗГРАЩАМЕ ПОКОИНИТЕ

НА СТР. 5

АРХАНГЕЛТОВ ДЕН

НА СТР. 6

вашащите се за да влизат редовно в Божия храм не са били много. Но дори и плахо, духовният живот се е съхранявал. Сметно на Евангелието пак е падало на брва земя и онеи стотини и хиляди човешки души съединявали своя живот с живота на Църквата и търпеливо по тесния път, водещ към радостта от Христовата светлина, които вярства на атеизма не може да засенчи.

И така — почитаме ли ние до полюбаван начин паметта на тези скъпи черковници-духовници и мирнин от близкото ни минало, които не се упланича от албоба на тогавашните дни, а достойно свидетелствала за Христа и Неговата вяра? Осознаваме ли ясно подвизата, които те извършили в насилствено бездуховните дни? Изглежда, че си ги спомняме по време на общите задушници, извършвани изпроща само в храмоте на духовните ни учители, но не моляем така лесно да се заблудим, че не сме небрежни към оставянето ни с толкова любов наследство.

На стр. 2

ЗА „НОВОТО“ СТАРО УВЛЕЧЕНИЕ ПО ЕКСТРАСЕНСИ, ГАДАТЕЛИ И ЛЕЧИТЕЛИ

В днешния напрегнат денник, когато житейските проблеми стават все по-многобройни и трудноразрешими, хората все по-често се обръщат към самозвани лекари, екстрасенси, гадатели, търсещи от тях помощ. Това увлечение отново набира сила след скоро отшумялата „екстрасенсна вълна“. Не престават предаванията, интервютата и рекламите по телевизията, радиото и пресата, посветени на „наларезните“ със свръхестествени способности. Тъжна е констатацията, че много хора слабо им се доверяват. Дори някои да подражават омасностите от подобна дейност, посочват оздравителни болни и казват: „В края на краищата, не е важно кой как лекува, важно е да бъдеш здрав“. Да, наистина здравето е велико благо и който го е загубил ясно остава неговата липса. Но ние, християните, не бива да забравяме думите на Спасителя: „Каква полза за човека, ако придобие цял свят, а повреди на дуната си? (Мат. 16:26).

Свещата Православна църква пази знания за духовния свят, дадени ѝ в Божественото Откровение, в житейския онит на светите подвижници. Тези спасителни знания са напълно достъпни, за да може всеки член на Църквата да се ориентира в духовния свят, да различава добро и зло.

Духовният свят съществува паралелно с физическия и включва в себе си не само нашия духовен живот – мисли, чувства... Той също е и свят на духовни нематериални същества, притежаващи независима воля, разум и способности, различни от тези на човека. Този духовен свят не е морално неутрален и съществува в него сами по себе си имат добра или зла воля. Първите Църковна нарича ангели, а вторите – демони. Обикновено не се задава въпросът защо са добри ангелите – това изглежда естествено. Питта се за зли демоните? А те са такива, понеже са извратили своята естествена природа.

Както ангелите, така и демоните могат да влияят върху мислите и постъпките на човека. Явяването на духовни същества в нашия материален свят са известни отдавна. За много от тях се говори в Священото Писание. И тъй като духовните същества не са свързани с конкретна физическа обвивка, могат да приемат най-различен вид, но винаги такъв, какъвто хората според нивото на развитието си са готови да възприемат.

Особена опасност представлява стремежът на „нетрадиционните медии“ да проникнат в „святая святых“ на човека – неговата душа. Така например популярната ясновидка и лекачка Вера Кочовска в едно телевизионно предаване се обявя за „чиста на човешки души“. Правото да очистват грешните души имат само законните йерархически лица чрез установеното от Господ Иисус Христос тайнства Изповед и Причастие. Приемлите достойно светите Дарове наистина стават с чисти души, а целта на това очистване е вечното спасение.

По Божие устройство човешката душа и воля са непонижени за въздействието на волята на други хора. Само духовните същества – ангелите или демоните, могат да вникнат на дуната мисъл, но човек има властта да ги приеме или отхвърли. Именно в това е великият Божи дар за човека – свободната, богоподообна воля. Но ако човек доброволно се поддаде на психическото въздействие на екстрасенси, то, образно казано, тази духовна прегреша, която предава душата от непосредственото влияние на чужда воля, се разрушава и човекът става достъпен за психическо, волево въздействие, за което той може и да не подозира. По еднодушното мнение на светите отци именно **вникването** на човека се стараят да завладеят демоните: това е единствената врата, чрез която те могат да проникнат в душата. Отците ни съветват да не прекъсваме към духовете на мръка или тези, чрез които те действат, духовен мост, съединяващ човека с вън-

шния свят. Този „мост“ е именно нашето внимание.

Екстрасенси уверяват, че тяхното въздействие върху човека протича в рамките на естествени процеси, че те само подтикват към действителните възможности на човешкия организъм (макар че правят това по пътя на психическото въздействие). Нова съмнение, което е налице влияние върху пациентите, което при някои се изразява в „приподигнато оптимистично настроение“, при други – в „чуждо изчезване“, което често произлиза за сметка на преразпределянето на енергията или в самия човек (един орган се излекува за сметка на друг), или сред лицата, участващи в даден групов сеанс.

Както винаги е ставало в историята, времето ще покаже къде има чисто шарлатанство, къде – печално неразумие на хора, слабо впускащи се в духовния свят и в душите на своите пациенти, а къде – съзнателно служене на злото и използване на тъмните сили на духовния свят за цели, доста далеч от нравствеността и любовта към хората. Известни са последиците за човека от пристъпването към „мистически наркотици“ – психически и емоционални разстройства, жестоки депресии и накрая – самоубийства или злодеяния, извършени под влияние на демоничните сили. Подобни изчисления са винаги ефимерни, нетрайни, а вредата, нанесена чрез тях върху човека за цял живот, е несравнима с минутното физическо облекчение. Т.е. най-голямата опасност е вечната победил на душата, ако човек не изостави общението с духовете на злото и не

Степанос от Тронския манастир

се откае. Именно заради духовната и физическа опасност, която съществува при такъв род въздействие, Православната църква не дава благословението си на своите чедра да се ползват от знанията и уменията на подобни лекари.

Истинските изцеления, извършени според вярата в Господ Иисус Христос в Неговата Православна църква, най-напред са свързани с покаянието и изцелението на дуната. Техните благодатни промени обхващат не само временния живот на човека, а – което е главно – вечния живот.

Първият признак на човека, избран от Господа да лекува, е дълбокото смирение. Обратно, извършителите на ядковини чудеса много често са надмени, горделиви, честолюбиви, жестоки, отнасящи се с презрение към хората, макар че могат дълбоко да говорят за хуманност.

Зрее в света къде прикрито, къде явно отстъпление от Бога. Милотина говори, че християнството е вече „стара“, никому ненужна религия и че в навечерието на XXI век човечеството се нуждае от ново религиозно съзнание. Съзнанието за

собствената значимост – сто какво се внушава на човека, заедно с трепетната грижа за здравето, а също и „любовта към хората“. Въдхновените на това утеме прекасно знаят, че гордостта, сатанинската гордост, която те наричат „съзнание за собствената значимост“, обесмисля всяко добро дело.

Почти съживено слушаме от екрана мистична терминология: навлизане в астралното, пътешествия в галактиките, срещи с извънземни, микротесе и т.н. Вече се надигат гласове за „духовен плурализъм“ и – нещо повече – стараят се да приравлят към псуралистическата духовност и Православното, където мястото на Спасителя Христос ще бъде редом с екстрасенси, иточни гуру, хуманоиди от летиши чинии и пр.

Колкото е обидно да се чува за нецърковни хора, които безгласно отдават душата и тялото си на волята на „нетрадиционните лекари“ и ръководещите ги духове, толкова по-странно е, когато чуваме, че се съблизават с „изчезнали“ православни християни. Затова, когато ни приканват да се възползваме от услугите на окултните „лекари“, единственото отношение на православния християнин трябва да бъде само пълното и твърдо отклонение от подобни хора и онити. И православните християни да да търсят помощ отъво? Или нямаме Господ, Който „е създалъ вчера, и днес, и вовеки“ (Евр. 13:8), Който е изпелвал и изпелва всички, които с вяра пригледат към Него? Или нямаме Застъпницата пред Божия престол – света Дева Мария? Нима нямаме сонма на светните, способни да ни помогат? Или нямаме православна вяра, щом пренебрегваме да вярваме на екстрасенси, лекари и гадатели, които ни обещаваат средство за облекчаване на нашата кръст? А и Бог не забранява болните да търсят помощ при истински лекари: В Священото Писание Иисус, Сираховият син, казва: „Почитай лекаря с чест според нуждата от него, защото Господ го е създал, и лекуването е от Всъщния... и дай място на лекаря, защото и него Господ е създал, и да не е отдалечава той от тебе, защото е придобен“ (Стр. 38:1, 12).

За всичко сторено щима време за разплата. За нашето спасение Господ заплади със Своята кръв. За бесовските „чудеса“, за тази кратковременна заблуда ще платат както самите самозванци, така и техните жертви. Ще платят толкова, колкото са се отдалечили от Христос и Неговата Църква и са склонили към това и други хора.

Неска ние, християните, помним завета на св. ап. Павел: „Не участвайте в безплодните дела на тъмнината, напротив, изобличавайте ги“ (Еф. 5:11).

Румяна ХРИСТОВА

ТЕСНИЯТ ПЪТ НА ПОСЛУШАНИЕТО

Заборбата ни със своеловието е нужно послушание. Преп. Йоан Лествичник казва: „Послушанието е гроб на собствената воля и възкресение на смиренност“.

Трябва да помислим, че доброволно си отдал себе си в робство: иска кръстът, който носим на шията, ти валялото това. Робството е вратата, през която ще достигнем до истинската свобода. Има ли робът своя воля? Той трябва да се научи на послушание.

Навярно ще помислите: кой трябва да слушам? Светците отговарят, покорявайте се на поставените си“ (Евр. 13:17). А кои са поставените ми в послушанието? Как да се насмери тези учители? На това светите отци на Църквата отговарят: Църквата е предвидена в това. Още от апостолските времена тя ни е дала ръководители в послушанието, които са винаги и нас, където и да се намираме и в каквото и условия да живеем. В селото или града, женени или не, богати или бедни – винаги и навсякъде ние имаме възможност да проявим послушание. Наставници в това са установените от Църквата пости.

Господ има нужда от нашите пости. На Него не Му е нужна горлява напаста молбата. Векъс възпяват не вливат недостиги и не се нуждаят от нищо, което не е, Неговото творение, бихме

могли да дадем. Той и нищо не иска от нас. Но по думите на св. Йоан Златоуст, Той позволява да Му принасяме жертви, заради нашето собствено спасение.

По-голяма жертва от самите себе си ние не бихме могли да принесем на Господа. Възможно е да направим това само отговаряйки се от нашата воля. На това се научаваме чрез послушание, а неговото приобщаване е труд. Най-добрият труд в послушанието Църквата ни предлага: със спазването на установените от нея пости.

Имаме и други наставници, към които можем да пронасяме послушание. Те се срещат на всяка стъпка в нашето ежедневие, стига да сме внимателни в тяхното разпознаване. Твоята жена иска да вземеш със себе си връзки, грехи или цъплини желания, а ти да се упражниш в послушание. Твоя колежка иска да я съпроводиш донакъдето: направи това, да се упражниш в послушание. Детето безмялково търси внимание и ласка: дай му колкото можеш, да упражняване в послушание. Ти можеш да намислиш не по-малко поводи за послушание от послушания в манастира – в семейството си, в службата, в общуването с близките.

Послушанието премахва много прегрешения. Ако твоето сърце привикне да не се съпротивлява, ти ще придобиши

свобода и спокойствие. Ти се подчиняваш и тогава твоят собствен ограничаване пада; тогава се открива простор за любовта. С послушанието ти се слагаш своята гордост, своята склонност към противоречия, самоувереността в упоритостта си, които те държат в своя власт. В тази клетка ти не можеш да срещнеш Бога на любовта и свободата.

Начин се е да развием на всеки срещнат повод за послушание. Не трябва да ги търсим специално, иначе ще паднем в греха на неискрената услужливост и това неминуемо ще те доведе до самолюбование. Приемни за основа убедеността, че ще ти бъдат изпратени точно толкова случая за послушание, колкото ти е нужно, и точно така, които ще са ползватни за теб. Но ако си забелязал, че си изпуснал такъв случай, изобличи себе си, защото си се упокоил на горчичката, която е пропуснал да използва ползватна полза на ветъра. За ветъра се безразлично дали е бил изпозван, или не. Но за плаващия ветърът е най-добро средство да стигне по-бързо щета. По подобен начин мисли за своето отношение към послушанието и въобще към всичко, което Бог ни изпраща в помощ.

Тяж КОЛИАЦДЪР
„Живота“
Превод Златана
ИВАНОВА

ИЗКУПЛЕНИЕ

Някой си разбойник доплатил при отсид Десетия и го замолил:

– Заради Бога, покажи милост към мене грешник, понеже извърших много злния и безчислени грехове! Дано някак си се отвориш от своето зло!

Старецът го поучил надгледно и зашироко и го направил монах, като му дал светия ангелски образ. После му рекъл:

– Вярвай ми, често, че не можеш да живееш тук. Защото, ако князът узнае, ще те залови. Послушай ме, аз ще те заведа в един манастир по-далече от тук. – И го заведе в Доротеиан манастир край Гиза. Там прекарал разбойничък-монах десет години, през които време се обучил на скалтурата и на целия монашки ред.

След тия десет години той пак доплатил при стареца във Фарсий и му рекъл:

– Отче, покажи милост към мене! Дай ми светския живот, а тия монашкия си вземи!

Старецът, като видял кротостта и смиренното у разкаяния разбойник,

сказали се над него и го запитали:

– Защо, често, искаш да направиш това?

Отзи отговорил:

– Отче, откакто ме облес в тая светичин, отче, и откакто ме даде в друге манастир, докогато можам през тия десет години гладувам и се въздържа, покоровам се на другите със страх Божи и в мълчание и знам, че Божията благодат ми прости много мои грехове. Обаче един още ме тревожи. Всяк път, щом идя в църква да се причаста на св. Литургия, онава лете се изиравя пред мене и вика: „Защо ме изиравя!“ И ни един ден не се оставя на мира, а все ме изобличава. Затова искам да отида, отче, и да умра за тето-то, което аз в безумието си убих.

Той получи светски арзек, обличил се в тях и излязъл из манастира. Като доплатил в град Диосполис, още на другия ден бил взаван и убит. Тъй, описано от всички си грехове, отплатил при Господа и бил причислен към светците.

Архиеп. СЕРАФИМ

Безмерно голям е светът, безмерно много са съществата, населяващи го, но какъв ред има в цялото течение, в целия живот на природата! Безмерно голям е светът на надсвотното създание, на ангелите, но какъв ред има в ангелския свят, какво строго изпълняване на Божията воля! Голям е човешкият свят, но колко много в него са безличностна, своеловието, безобразие и породи това – бедствия, болести, различна смърт, войни, глад, наводнения, пожари, бедствия от бури и от лошо време, бедствия от пиянство, от лакомия, от сребролюбие, от неправда, от клетвопрестъпване, от самсубийство, от убийство.

Св. Йоан КРОИЦАДСКИ

ЦЪРКОВНА ПРОСВЕТА

Продължението от Бр. 41-43

а. Основането на Църквата
началото на Църквата е небесно и свързано с неето. Църквата, която съществувала още в предвечния замисъл на Бога, била подготвена и предобразована в предхристовия и иудейски свят. Когато се изпълнило времето, тя била основана на земята от въплотеното Слово Божие – Господ Иисус Христос, Който „си я придобил със Своята кръв“ (Дян. 20:28), т.е. „осветил я със Своята кръв“.

С пророчествата на Стария Завет била предизвестено, че месия ще основе на земята неразрушимо царство, което ще надмине по същност и действие

иудейската теокрация“. В Новия Завет Кръстият св. Иоан проповядва, че се е приближило царството небесно (Мат. 3:2). Иисус Христос обещавал основането на Църквата с уверението, че „за портите вдови няма да я надделееят“ (Мат. 16:18), т.е. силата и силите на злото не ще надделееят и не ще разрушат Църквата, която ще е вечно и безсмъртна.

Основането на Църквата се е предхождало от избяването и подготвянето от Господа на апостолите като оръдие на изкупителното Му дело и като основни камъни на тази божествена институция. Господ осветил Църквата на Петдесетница, рождения ден на Църквата, когато Светият Дух спъхнал над учениците: „христос се и се свършилоха в оня ден около три хиляди души“ (Дян. 2:41).

Апостолите, основаващи поместни църкви, както им бе заповядал Иисус Христос, изповядвали, че са помощници,

разпоредници и служители на Господа, Когото признават като Основателя и крайния камък на Църквата: „нека всякой човек ни счита за служители Христови и разпоредници на тайните Божии“ (1 Кор. 4:1).

Църквата е центърът и оръдието на изкупителното дело на Спасителя. Затова нейната задача е да проповядва гласно-чуждествено, просветително и царско свещенство и сила на своя Създателя. Църквата, продължавайки твоято служение на Иисус Христос, проповядва православна божествената истина, осъществяваща вяроубити, и ги води към вечния живот. Господ е дал на Църквата Си средства и властта за осъществяване на нейната цел, като заповядвал да възпитават тайнствата, да наставляват вяроубити. Той им предоставил Своа авторитет, казвайки: „Който вас слуша, Мене слуша; и който се отмята от вас, от Мене се отмята; а който се отмята от Мене, отмята се от Онового, Който Ме е пратил“ (Лука 10:16). А освен това им дава и властта да опрощават греховете, като казват: „Истинна ви казвам: каквито свържете на земята, ще бъдат свързано на небото, и каквито развяжете на земята, ще бъдат развязано на небото“ (Мат. 18:18), т.е.

които прегрешения обявите за непорочни на земята, ще са непорочни и на небото; и които простите на земята, те ще са простени на небото.

Църквата е единственият ковчег на спазването, упражнява изкупителното действие на Спасителя, давайки божествената благодат. Тя е единственият носител на благодатта и учител на божествената истина.

Поради тясната ѝ връзка с Господа Църквата е неогрешима и неразрушима. Съществуващият в нея Свети Дух (срв. думите на Иисус Христос непосредствено преди възнесението Му: „когато спусне върху ви Дух Свети“ – Дян. 1:8) води към пълнотата на истината и я предпазва от заблуди. Св. Атанасий Велики, когато говори за Църквата, казва: „под престол на Христос разбират Църквата, защото Той си почина в нея. И ще бъде, казва, Църквата Христова блестяща и озаряваща надгледенето и ще победяе всички като слънце и луна“. И св. Йоан Златоуст споменава: „Тя е одолела от Църквата, защото няма нищо по-голямо от Църквата... Тя е по-възвисяна от небесата и по-широка от земята. Никога не остарява, винаги е в разцвет. Затова Писанието, да за изрази нейната твърдост и непоколебимост: „И

* Теокрация – политическа система, при която управителите ръководят народа и страната от името на Бога. – б. пр.

АРХАНГЕЛОВДЕН

От св. Библия знаем, че първото Божие творение са небесните ангели.

Православната църква още от дълбока древност с достойна почита светите ангели.

Няка най-напред да изясним какви означава думата ангел. Тя е гръцки и я превод означава **вестител, пратеник**. Самото име поддържава службата и назначението на ангелите. Те са Божии вестители, т.е. пратеници и изпълнители на Неговата воля. Ангелите са безсмъртни, безплътни, разумни, невинни, чисти и светли духове. Невинността е тяхно естествено свойство. Те предпазят пред Божия престол и несправно славословят Бога. Техният благославен химн "Свет, свят, свят Господ Саваоф" през всички векове се различа

по безкрайната небесна шир. За по-голяма изгледност и достъпност в икони те се изобразяват с криле, в сиянкови облаци, което подсказва за техната невинност и чистота, а крилето им – за бързината, а колто изпълняват Божияте заповеди.

Доказателства за съществуването на небесните ангелски същества в св. Библия – Стар и Нов Завет.

Многобройни са примерите, но да споменем само някои от тях.

Ангел Господен задържа ръката на Авраам в момента, когато е щял да принесе в жертва обичайния си син Исавак (Бит. 22:11-12).

Ангел Гавриил се явил и съобщил на праведния свещеник Захария, че молита му е чуто от Бога, жена му Елисавета ще роди син и ще го наречат с името Йоан (Лука 1:13).

Същият ангел Гавриил известил на св. Дева Мария, че ще роди Син и ще го нарече с името Исус (Лука 1:30-31).

Ангел Господен благовестил на вятелските овчари, че се родил дитос-каванангел Спасител на човечеството. В дивната Рождствена нощ ангелски хор отпсал небесата с чудното спаловение: "Слава във висините Богу, и на земята мир, между човешките благоволение!" (Лука 2:14).

Ангел се явява в сына на Йо-

сиф и го предупреждава за грозищата ги опасност: "Стани, азани Младенца и Майка Му и бягай в Египет и остана там докле ти кажа. Защото Ирод ще търси Младенца, за да Го погуби (Мат. 2:13).

Пак ангел Господен известил на славените жени мироносици за най-великото и спелително чудо – възкресението на Господ Исус Христос.

При възкресението на Христос ангели се явяват на учениците Му и им казват, че Той се е възнесъл на небето и никой пак ще дойде да съди живи и мъртви.

По численост ангелите са безбройни.

На църква ни са известни имената на 7 първостепенни. Словото Божие се предава от св. архистратиг Михаил, който е в орд на небесните сили, борещ против духовете на тъмнината. Затова той се изобразява с копие в ръка, тълчач дълга с крака.

Сторед св. Писание архангел Гавриил е известен на тайните Божии, Учил – провешител на душите, Рафаил – целител на недугите; Салатиел – пащър се като молител и застъпник пред Господ Бог; Иахуиудил – прославител на Бога; Варахиел – подател на Божияте благоволение.

Божияте ангели вземат дейно участие в нашето спасение.

Те са наши закрилници и пазители. Всеки християнин получава при св. тайнство Кръщение ангел-пазител, който наляства и предпазва от нечистите поветрета на мъртешка душа.

Ето защо, в деня на празника им, 8 ноември, нека отдадем заслужена почит на нашите не-

бесни закрилници.

Нека им предложим голямата предана служба за нашето спасение.

Всеки християнин нека се стреми в живота си към ангелската чистота и съвършенство.

Р. ТОШЕВА

БЪЛГАРСКИ ЦЪРКВИ И МАНАСТИРИ

ЗЕМЕНСКИЯТ МАНАСТИР „СВ. ЙОАН БОГОСЛОВ“

Църквата на този старинен манастир, почти квадратна по форма, с кръгъл купол в средата, силен самотна в тържествена сред широката двер, зашуми от короните на вековни дървета. Може би тази църква, строена няколко между XI и XII в., сякаш съзнава достойнството, с което през вековете е хранила в себе си неосъзнато духовно богатство – чудни стенописни творби.

Без външна пишест, със строгите си и семпли архитектурни линии, църквата на Земеникия манастир с право може да се нарече пръв не-

метник на Балканите.

Земен носи името си от някогашно прославян град и яка българска крепост – Земелград. Но кой и защо с възрадил най-напред църквата, с известство. Прочуваната установа, че манастирската църква е обикновена не един път. Но един ктиторски надпис явява малко повече яснота. През 1354-го дото ктиторът севастократор Деян, владетел на Велбългарското княжество, получил титла деспот, откогато оневидно си е стенописите й.

За църквата на Земеникия манастир обаче се говори с най-голям интерес, защото тя яви върху вътрешните си стени уникални произведения на живописца, за съжаление без да издават своя автор.

От стените ни гледат един от най-старите образи на светите Йован Радски, Климент Охридски, Йоаким Осоговски. С духовествена стойност са ктиторските портрети на деспот Деян и неговата жена Доян, рисуван върху южната църковна стена. От техните ликовне явява верният уст на неизвестен художник към човешкия образ, а стойката и позите на

ктиторите – мъж и жена – излъчват онава достойнство, с което ги е отличавало и положението им в живота.

В първата цита на Земеникия манастир са изписани значителен брой картини, възпроизвеждащи важни моменти от Евангелието: "Тайната вечеря", "Възкресение Лазарев", "Молитвата в Гетсиманската градина", "Юда и предаването му", "Изкачането на Голгота" – очевидно шла поредица от сцени, свързани със Страстните седмици. И тук трябва да се отбележи един забележителен сюжет – "Изкачането на Голготата" е единствената сцена, която развива за този момент от живота на Христос по пътя Му към Голгота. Тя не се среща, твърдят специалистите, в цялата монументална живопис на средновековно!

Османското иго досега забавише и за църквата. Вековете натъква на покрива й, а част от купола рухнал. През миналия век манастирът бил възобновен, а църквата – укрепена, и отново тук се настанил живопис. Зад стените на манастира било открито килино училище. Цър-

квата празнично посрещала богомилците от Земен и околуиците му.

И за да се потвърди още веднъж истината, че манастирът не са били само места за покаяние и отпращане, изумител на манастира отец Михаил се заловил с битовни работи. Било 1876-о лето, времето на Априлий, на неговите знамена и черевни стъпчави.

Отец Михаил стъкмявал погнито чехата за въстание, но после турците се разплатили с него.

По околн прел тази многовековна старина, за която историкът Стефан Михайлов пише, че стенописите на Земеникия манастир са най-архейт предателите на архаичното течение и българската религиозна живопис от XIV в.

Земеникия манастир е разположен в подножието на Конявска планина, около 2 км

ложко от Земен, в началото на едноименния прелом на р. Струма.

От 1965 г. църквата е филтал на Радския манастир. Стенописите й са реставрирани през 1972 г.

В двора на Земеникия манастир през 1973 г. беще открит некропол от XIII и началото на XVII в. В съседство има останки от някогашната крепост Земелград.

Борис НИКОЛОВ
Из „Манастирска летопис“, 1994 г.

Продължение от бр. 41-43

Ионан говореше на човеште, които отиваха при него да ги кръстят: рожби есхинини! кой ви подсказва да бъдете от бъдещия гняв. Прочете, сторете плодове, достойни за покаяние, и не чавайте да думате в себе си: наш отец е Авраам; защото, казвам ви, Бог може от тия камъци да въздигне Аврааму чедо. И секарата лежи вече при корена на дърветата: всяко дърво, което не дава добър плод, бива отсичано и хвърляно в огън (Лука 3: 7-9). Идващите при Ионан били от различни класи и съсловия. Евангелист Матей определя, че той се обрънал към фарисеи и садукееи, но от тук става явно, че речта му била насочена към всички хора. Към по-взиднатите в обществото и към порочните той бил по-строг, а към обикновения народ — снисходителен и изпълнен с любов. От всички изисквал покаяние и милосърдие.

И питаше го народът и казваше: какво тогава да правим? Той отговори и им рече: който има две дрехи, нека даде опомнука, който няма; и който има хана, нека прави същото (ст. 10-11). Делата на милосърдие са единственото доказателство за богоутоен живот. Кой с каквото мода да помага на ближния — това е смисълът на изречението „който има две дрехи, да даде на онтоява, който няма“.

Дойдох и митаря да се кръстят, и му рекоха: учителю, какво да правим? А той им отговори: не изисквайте нищо повече от това, що ви е определено (ст. 12-13). „Митаря“ преседено на български означава бирници. Как тия Ионан се обръща да не вземат повече от определеното им. Те използвали властта на оккупаторите, събирали за държавна ой-

ределеното, но злоупотребявали за своя сметка, като притеснявали народа и по различен предлог вземали много повече. Ионан не осъжда знатните им, но ги съветва да не грабят.

Питаша го тъй също и войници и казваха: а ние какво да правим? И рече им: никого не притеснявайте, не клеветете, и задоволяйте се с вашите заплати (ст. 14). Идавали в пустинята и войници. Не се казва дали са били евреи на служба в римската войска, или войници, пазители на реда, които служели при верусалимския храм като пазачи. Извест-

ни са в историята знаменити, причинени от войници, на които се дава власт да се разпореждат със свободата и имуществото на поданиците. Ионан иска и от тях да се въздържат от злния като взрват на истинско покаяние. Често да изпълняват своя дълг, но да показват любов. Най-вече ги съветва да не притесняват народа, да не клеветят и да се задоволяват със своите заплати.

Когато пък народът омаваеше, и всички мислеха в сърцата си за Ионан, дали не е той Христос (ст. 15). Народът очаквал илването на Месия. След като много време не се явявал пророк на Вселенната, съвсем естествено възникнал вид и проповедта на Ионан довели мнозина до мисълта за небесен пратеник. Тези очаквания се подсилвали още повече от погвата на чудния Христос илюзията за небесен пратеник. Тези очаквания се подсилвали илюзията от погвата на чудния Христос.

Ионан на всички отговори и рече: аз ви кръщавам с вода, но иде по-силният от мене, Който не съм достоен да развързва ремъка на обуцата: Той ще ви кръсти с Дух Свети и с огън (ст. 16). „Аз ви кръщавам с вода“ — това е възвишеният белег на очистиането. Както измиването изобилно става с вода, така и с нотанияето кръщаването видимо виждали своето очистиане от греховете. Изразява се една решимост за промяна на нравите. „Но иде по-силният от мене“ — Месия, Христос, „който ще ви кръсти с Дух Свети и с огън“ — знак на истинското християнско кръщение. То е само възвишен обред, но е съвършено от еляние на Божията благодат и вследствие на това — също обновяване на душа и тяло.

Следва

Иконов Иван КОВДАКОВ

МИЛИ ДЕЦА

Размирни години

наха премяната на девойките, огръдките на новестите, връхлетите на старите баби. Нахлуха в двора на вехтата черква, минаха с конете през робовете, изкуриха тежката врата и влязоха в Дячовия Господор дом. В отгара погубиха моя дядо, стария поп Петко. Аз побягнах през задната врата и се полухи заед един голем надгробен камък. Когато зорелите излязоха вие, аз се върнах в черквата и видях, че всичките сребърни кандила, кръстът и даровете ги няма. Моят дядо лежи на плочите и се гърчи, в над него разпятието на Христос с избодени очи. Голем страх беше...

Надвечер даляните и тямбелцисте с натворените коне излязоха вие от селото. Нагредне им подтичаше една стара жена с вързани ръце. Майката на хайдут Велко. Хайдут Велко беше закрильник на селото. Той ходеше с дружината си по горите, върдеше жътвавете по нивите, мливарите по водениците и закъснелите пътици. Народните душmani не смееха да заръмжат в нашето село.

Водачът на ордата повика кмета дячо Вълчо и му поръча да стори вест на

хайдут Велко: прави що прави — до сурината да се предаде. Ако не се предаде — още утре, преди изгрев слънце — ще намажат неговата майка с катран и цял и запалит жива да изгори. Дядо Вълчо проводи две момчета да намерят Велко. Хайдут Велко щом научи грозната вест, разлугона майката си дружинка и тръгна към поличната накрай село, където носуваха да ялят. Когато го хванаша народните душmani, не го погубиха, ами изкопаша една дълбока яма, изградиха му тъмница от каменни плочи, пунаха го вътре с вързани ръце и го затрупаха. Цяла могола диняха отгоре му. Водачът на ордата взе от огъня една главна, заборе и на върха на моголата и рече:

— Когато тази главна пунае зелен лист, тогава ще излезе хайдут Велко от тъмницата!

Янаха даляните и тямбелцисте конете си и удриха нагоре през харманите.

Енаха барабаните им: — Тумба-лумба! — Опе-мале!

Затекша дните и горните. Аз ходих в манастира „Света Троица“ и там ме започи владката Неодит. Върнах се и започнах да служа в черквата, където служеше моят дядо.

Двет години лежа хайдут Велко в тъмницата и никой не го знае-

ше дали е жив. Двет години една бабичка с дълбока като вием отиваше всяка вечер на стражния му гроб. Ти се навеждаше над пашаната и почваше да нарича:

— Стани Велко, стани синю, да помогнеш на братята си!

И сыпаше и калеха, калеха.

Те се стичаха по главната надгробя, сухата протъ ги помаеше.

И през лятото 1876-о стана голямо чудо: сухата главна, заборена над Вел-

ковата тъмница, пуна зелени клончета, напълноа клончатата и се развиха листа. Една сутрин, когато отивах към село Краплев дол да кръщавам новородено дете, аз видях с очите си, че Велковата могола е разкопана. Надникнах в тъмницата: вътре нимаше никой.

По едно време чуех, че Велко развил знамето на свободата и с една голяма дружина потеглил към Средногориято.

Горните редове написах въпреки последния бил лист на Евангелието аз, поп Петко, вук на полюбения от даляните отец Петко Стария.

Из кн. „Божият ратник“ А. КАРАЛИЧЕВ

Како огулше черни гарвани, тръгнаха за село, нахлуваха в селото даляните и тямбелцисте. Янажи на черни гривесте жонке, те разваляха апени байрачетата, вързани на дългите им остри копия. Птагите им бяха крием, кованите от чисто сребро. Водачът им върдеше най-напред. В очите му гореше стрия, а дето спляваше коня му — кладенеа козлаеше. Не беше вук на хора тухното вижане, ами беше реж на зверове. След водача на ордата пренукаха на кобиците две човечета, дробестича, с барабани, с остропърки калпаци, със зъвичета и дълги плетени кони. Те бяха барабанчиците. Старите бабини пунахаа слух, че в барабаните им имало две голи българчета, взети от злолите, изтръгнати от майчината гърд. Когато първият далянец думкал барабана, първото българче по-валя да виеа отвътре:

— Тумба-лумба! Тумба-лумба!

А когато замаяхел с тупалката дружинт тямбелен, от втория барабан се обаждало жаловито оторото пъгларче:

— Опе-мале! Опе-мале!

Щом ордата влезе в село, стария мляда пиношаха. Ужана да билят — кой надхдето му видят очите. Даляните и тямбелцисте развиха апените байрачетата по запустелите углици и почнаха грабеж. Развиха заклучените писани ракли, задри-

ПОКЛОНЕНИЕ ПО МАНАСТИРИ ОТВЪД ДУНАВ — РУМЪНИЯ

Възможно, по сплъчване всеки имахме радостта по покана на Преосвященния епископ Епифаний да посетим някои от манастирите в епархията на гр. Бузув. На 6 ноември вечерта на края на с. Спатура бяхме посрещани лично от епархийския архидякон Епифаний с буклет църква. Той ни отведе с придружаващите на Геронима Нестоян и други в **девическия манастир "Св. Троица"** над с. Рачич, край епархийския център Бузув. В тайнствената тишина, при светляците на старите фенери приобщаващите сестри монахини в късния нощен час, подобно на младата девойка в причастия, с пламващи свещицата на вратата ни изчакахме в храма. Посрещанка ни с обичайното песнопение при архидяконско почитание и след молитвено химни разменихме приветствени слова и се прогласи молитвено.

Манастирът датира от 17 в. и е единствен храм, трикулонон, величествен, със свежа обновена църква изградена, е от средата на 18 в. Сестрите под ръководството на староводрата игуменка монахиня Косина са 100 с няколко послушнички. Тя година при манастира епархийският архидякон Епифаний е открил Делческо духовна семинария за подготовка на монахини и преподаватели по вероучение в училищата, което е вече въведено в Румъния. Поситихме училището в съседство със сградата на игуменската жилищна корпус. Директорът сещеник Софрия Пана ни представя училището си — 28 момичета задържа с няколко монахини, които след пет години ще бъдат първент випуск на семинарията. Жилищният корпус сгеди за сестрите обградява централния храм. След изпълнение ежечовното правило със сест. Патурия, началниците работят в стопанството и тъй живейте тежа от молитва към труд и от труд към молитва.

В манастира има една тайнствена атмосфера. Въплуши ли си в една на вековесте, в ушите ти зазвучи сладкопелното правило на големия архидякон Савва, което самозвучае, като не могла да убедят да се отрече от Господа Исуса Христа, улавян в реката в 372 г. Отговаря това мъченик, умирян с оръжие на свитост, се счани

та за небесен покровител на Бузюската област и катедралата в епархийския център гр. Бузув е на негово име...

На 7 ноември заранта посетихме мъжкия манастир "Св. Архангел Михаил" наред с един храм, да който сплъчване, като то сплъчване, то отново се казахме на колата. Най-после и оставихме и тъй допитахме до с. обител. Сградите на това място през атеистичния режим били сградни до основи, а храмът — превърнат на

обор за пашите по къмта стана. А тъй е поставил първоначално като църковен дъководник Панаши (в манастир Платон) Вълковски, големият обитател и организатор на манастирното отпосле на румини и славян в манастира Нмаду в Молдова, където се намира и гробът му. Починал е през 17 в.

При пристигането ни на това старо място забихме дървено кляпало. Посрещане ни

игуменът Геронима Макарий и група поклонници, дошли от Браила за хранимня празник. В храма се чувстват тайнствеността и молитвен шепот на неогладнените монахи, отпратен към светите образи от живописата, малярска и подрисите на незабвено найновата църковна. Садга предстоило нейното почитание. Преддана се благословихме на двамата патриарси, Теодикт Румънски и Максим Български, и се възгласи многоговето.

Благороднее големите усилия на епархийския архидякон Епифаний манастирите е въстановен, имотите огчаси са възврати, пострен е жилищен корпус. Почине властите и до днес не разрешават да се построи нов храм, епископ Епифаний застрен простора тлазерия в съседство на жилищната сграда и наред видяхме очертани основите на проектирания нов храм, който се строи незабавно ведно със сградата за трансирания. В този манастир за сега е само игуменна с един монах и няколко послушнички. Братството ще се увеличи след довършване на жилищните постройки...

Същата вечер спознахме до манастира "Св. Архангел", преименуван през р. Бузув и поемте по отстраници хили през букова горя. Изкачване си и после се спускахме до един монах и няколко послушнички. Братството ще се увеличи след довършване на жилищните постройки...

Същата вечер спознахме до манастира "Св. Архангел", преименуван през р. Бузув и поемте по отстраници хили през букова горя. Изкачване си и после се спускахме до един монах и няколко послушнички. Братството ще се увеличи след довършване на жилищните постройки...

ни представи пред тях, поинак и от нас многолическо слово. Службата завърши с многоговето за двамата патриарси — Румънския Теодикт и Българския Максим, и за двата народа. На заранта видяхме новопостроената сграда, предназначена за мъжкия духовна школа, и мястото на проектирания нов храм за молитва на бъдещия духовна възпитаник.

В 7.30 часа се отпратихме за с. Никол

лизи, северно от Бузув, за осмиване на нов храм и чест на св. Архангел Михаил. Красивата църква в квартала една изключително красива. Службата завърши с многоговето за двамата патриарси — Румънския Теодикт и Българския Максим, и за двата народа. На заранта видяхме новопостроената сграда, предназначена за мъжкия духовна школа, и мястото на проектирания нов храм за молитва на бъдещия духовна възпитаник.

Следобед край централния път за Браила — Галац посетихме девическия манастир "Рождество Богородично" над с. Манастир. Възгласи Епифаний, успели да въведе имотите му. Заверихме сестрите, 15 на брой, на вечерна молитва в малкия двоиен храм, идеално подреден. Пяеха стрийно и хармонично.

По същия път навътра в къста горя се отбихме в манастира Богородица край Румънски Сарак. Под ръководството на игуменката монахиня Мелания сестрите — 20, при служение на високообразовани епархийски архидякон Патурия, владеещ няколко езика, многолически, издана на Богословския факултет, завършваха вечерната служба. Върпеше и почти завършваха новият храм за прекорна изградения.

Пътят ни продължи в късна вечер все на изток до големия манастир Сихастрия край с. Браила. В централния величествен храм от 18 в., прекарано изградения, с много поклами и икони в сребристы ризници, игуменката монахиня Анатолия с 60 монахини започна стрий в тридневие на епархийския си архидякон. Храмът, посветен на св. Йоан Предтеча, е се ежиднее св. Патурия е в строго изпълнение

на богослужбения ред. Сестрите са в неоплатен труд на сплъчването след молитвено правило.

На следния ден, 9 ноември, рано попитахме все на изток. Спръхме в девическия манастир Браза, доскор разрушен и имотите му изгубени, но от няколко години епископът го възстановява със сградни и храм, изградения прекарано от сещеник Петър Бранчован и архидякон Габриел Сихастрия. Петнаесетте монахини, бари да изобисат молитвено правило, са негратено в труд...

До гр. Панчу, лозарски център, сред долина на десната километра от града посетиме новоизградения се мъжкия манастир, изплат разрушен от атеистическото изплат. Храмът, посветен на св. прор. Илия, е в усилен строеж. Монасите са двамата, с надежда да се увеличи. Сградата жилищен корпус е готов.

Духовният живот в Бузюската епархия на в. висота. Епархийският център Бузув се краси от много църкви със и зивисени куполи, а в момента се строи нова катедрала — кръгла църква "Св. мъченик Савва". Почти завършен е и величествен храм в с. св. Андрей Първозван. И в двата храма приобщават етаж е готов и се случат ежечовно св. Литургия. В новия квартал на града се издига трети храм, посветен на св. ап. Тома, макар и властта да не е утвърдила застроеното му на общинския площад.

В града има епархийска Духовна семинария с около 250 ученици, помещаваща се освен в старата сграда и в новообособената, иззета отпреди от атеистическото власт.

Да пожелаем все тъй да процъфтява духовният живот в отвъд Дунавското манастира в Румъния за чест на Преосвященния и за слава Божия.

† Троянски епископ ИЛАРИОН

Излезе от печат новото преработено и допълнено издание на "МОЛТВЕНИКЪТ".

Желаещите могат да го закупят в Синодалното издателство на БГЦ — ул. "Оборище" № 4 (Св. Синод).

ЗАПОЧВА АБОНИРАНЕТО ЗА 1997 г.

Годишен абонамент за "Църковен вестник" — 2000 лв., а за сп. "Духовна култура" — 720 лв.

Молим сумите да се изпращат с пощенски запис или по банкова сметка, в които да се изписва точният адрес и пощенският код на получателя!

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА

СВ. СИНОД, София — 1090 ул. "Оборище" №4 тел. 87-56-11; факс 87-02-89

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Банкова сметка на Синодалното издателство на БГЦ

КРЕДИТНА БАНКА — А.Д. код 680 96 801 сметка 100 022 4110

АБОНАМЕНТ ЗА 1997 г.

12 месеца — 2000 лв., 6 месеца — 1000 лв.
3 месеца — 500 лв., 1 месец — 170 лв.
Цена на 1 брой — 40.00 лв.